

**M. Witsenburg Jr. N.V.
Importeur van Duryea maïzena en
Standaard patent bloem**

Het merk Duryea neemt een bijzondere plaats in in de albumgeschiedenis. De Duryea maïzena uit de Verenigde Staten werd tot 1913 in Nederland geïmporteerd door de firma M. Witsenburg Jr. in Amsterdam aan de Keizersgracht 24. Daarnaast importeerde Witsenburg ook patent bloem en havermout uit Amerika en bracht die hier op de markt onder het eigen merk "Standaard". In 1913 vestigde de nieuwe eigenaar van Duryea, Corn Products Corporation een eigen bedrijf in Antwerpen en Amsterdam en Witsenburg werd bedankt. Witsenburg bracht tussen het Rembrandtjaar 1906 en 1912 zes albums uit gewijd aan kunst. Daarmee sloot Witsenburg als enige in Nederland aan op de albums Hollandsche Kunst die Van Nelle tussen circa 1900 en 1905 uitgaf. De plaatjes werden als "premie" verstrekt, afwisselend bij de Duryea maïzena en bij de Patent bloem. Na de komst van Corn in 1913 ging Witsenburg verder met de handel in de meelproducten van het eigen merk Standaard. Daarbij werd in 1914 nog één eigen kunсталbum uitgegeven dat op dezelfde leest geschoeid was als de voorgaande zes.

De eerste zes albums werden om beurten uitgegeven onder de naam van de toenmalige eigenaar van Duryea, de National Starch Corporation, en onder de eigen naam Firma M. Witsenburg jr. De reeks bestaat uit "Amsterdamsch (Suasso) Stedelijk Museum, deel I Moderne Hollandsche Meesters" (1906) en deel II "Moderne Hollandsche en Vreemde Meesters" (circa 1908), twee delen "Rijksmuseum Amsterdam – Oude Meesters" (1910) en twee delen "Rijksmuseum Amsterdam – Moderne kunst" (1912). Dit zijn alle zes kleine, dikke oblong albums zonder tekst.

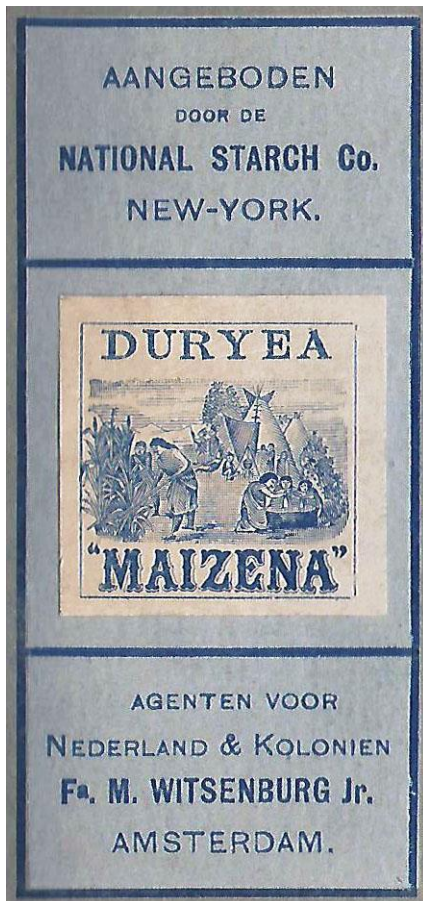
Het Amsterdams Stedelijk Museum is voortgekomen uit een legaat van de welgestelde familie Suasso. Het werd aanvankelijk het Suasso Museum genoemd, en de naam Suasso staat daarom nog klein in de titel op de twee albums over het Stedelijk gedrukt. Rond 1900 werd de naam "Stedelijk" nog niet gebruikt, zoals hieronder te zien is op een fotolitho uit de serie Hollandsche Kunst van Van Nelle (plaatje 238 op ware grootte). Vanaf circa 1910 werd de naam Suasso Museum niet meer gebruikt en inmiddels is die allang vergeten.

De twee albums gewijd aan het Stedelijk museum zijn ingebonden met stijve kافت. De volgende vier, gewijd aan het Rijksmuseum zijn in elkaar geniet of gespijkerd (!) met omgeplakte slappe kافت.

Alle zes albums hebben 36 bladen met inplakkaders voor één plaat per kant, plus een titelblad en schutbladen, en zijn alle voorzien van vulstrips. Op de voorzijde van elk album is een verkleind plaatje geplakt. Elk album heeft 72 platen, reproducties van schilderijen, de meeste in zwart(bruin)-wit, maar de twee delen Oude meesters hebben ook een aantal kleurenplaten.

De twee deeltjes van het Stedelijk museum met de stijve beplakte kافت zijn kleiner dan de volgende vier, namelijk 19,2 x 13,4 cm. De bladen zijn van stevig, opgeruwd crèmekleurig papier met opdruk in bruin. De twee delen Rijksmuseum Oude Meesters met donkerblauwe slappe kافت met goudopdruk zijn 20,5 x 15,5 cm, en hebben een goede kwaliteit grijs papier waarop de titels en inplakkaders in rood gedrukt zijn. Deze en de volgende twee albums zijn uitgebreid met twee pagina's inhoudsopgave. De albums Rijksmuseum Moderne kunst met grijze kافت en blauwe opdruk zijn een stuk langer, namelijk 24 x 15,5 cm. Nu is weer hetzelfde crèmekleurig papier gebruikt als bij de eerste twee albums en de opdruk is weer in bruin.

Corn bleef na de vestiging in Nederland nog één jaar de plaatjes van het vijfde album verpakken bij Duryea maizena, en leverde daarbij ook het album met de opdruk Witsenburg. Om duidelijk te maken dat dat bij een product van Duryea hoorde werd in de open ruimte op de voorkant een Duryea zegel met het bekende tafereel van een indianendorp geplakt.

Corn begon daarna zelf aan een nieuwe reeks kleine dunne albums over kunst met moderne grove kartonnen omslag, onder de merknaam Duryea. Het werden er vier, elk gewijd aan één beroemde schilder uit de Gouden Eeuw, Frans Hals, Pieter de Hoogh, Rembrandt en Jan Steen. De reeks stopte in 1916/1917, mogelijk vanwege de papierschaarste in de Eerste Wereldoorlog.

In 1927 ging Corn vlaggenzegels verspreiden, die zeer populair werden bij de jeugd. Daarbij werd een dun album uitgegeven getiteld Duryea Vlaggenboek van Europa. Zie verder bij Duryea.

Witsenburg ging in 1914 toch weer verder met kunst, en liet een nieuw album maken gewijd aan een selectie van de schilderijen in het "Mauritshuis Den Haag". Dit album heeft een inleiding van 4 pagina's. De eigentijdse omslag is van zacht karton met grove jutepersing, zoals van het plaatjesboek "Nederland" van het Staatsspoor, en de bladen zijn weer van grijs papier. Dit album is weer groter, 24 x 19 cm, en ook de platen zijn groter en ze hebben een witrاند gekregen.

Dit was de laatste uitgave van Witsenburg, die verderging als handelshuis en commissionairs.

WITS01

Amsterdamsch (Suasso) Stedelijk Museum I, Moderne Hollandsche Meesters

Amsterdamsch (Suasso) Stedelijk Museum I, Moderne Hollandsche Meesters. Aangeboden door de National Starch Co. New-York. Agenten voor Nederland & Koloniën Fa. M. Witsenburg Jr. Amsterdam. (1906)

Titelblad en 72 ongenummerde plaatjespagina's. Geen inhoudsopgave. 72 zwart-wit platen om in te plakken, 1 per pagina. De twee deeltjes zijn ingebonden met stijve kaft met goudopdruk en met grijze linnen rug. Afmetingen circa 19,6 x 13,4 cm.

Beide deeltjes hebben alleen zwart-wit platen. Alle platen zijn geüniformeerd naar het formaat 117 x 73 mm.

De plaatjes in dit boekje zijn verdeeld in 6 series A t/m F van elk 12 plaatjes genummerd 1 t/m 12.

WITS02

Amsterdamsch (Suasso) Stedelijk Museum II, Moderne Hollandsche en Vreemde Meesters

Amsterdamsch (Suasso) Stedelijk Museum II, Moderne Hollandsche Meesters. Aangeboden door de Fa. M. Witsenburg Jr. Amsterdam. (circa 1908)

Titelblad en 72 ongenummerde plaatjespagina's. Geen inhoudsopgave. 72 zwart-wit platen om in te plakken, 1 per pagina. Dit deeltje heeft op de voorzijde een vlag met de opdruk STANDAARD, die staat voor de Standaard Patent tarwebloem waarbij de plaatjes voor dit tweede deel verstrekt werden.

In dit boekje zijn de plaatjes van 117 x 73 mm verdeeld in 12 series G t/m R van elk 6 plaatjes genummerd 1 t/m 6.

De echte moderne kunst van eind 19^e en begin 20^e eeuw ontbreekt volledig in deze albums. De behandelde "moderne meesterwerken" zijn (uiteraard) nogal gedateerd, en veel van deze meesters – zoals de hiernaast afgebeelde – zijn inmiddels vergeten.

WITS03
Rijksmuseum Amsterdam. I
Oude Meesters

Rijksmuseum Amsterdam. I Oude meesters. Aangeboden door de National Starch Co. New-York. Agenten voor Nederland & Koloniën Fa. M. Witsenburg Jr. Amsterdam. (1910)

72 genummerde plaatjespagina's plus een titelblad en een inhoudsopgave achterin. 72 platen om in te plakken, 1 plaat per pagina.

De twee delen Rijksmuseum Oude Meesters zijn geniet met omgeplakte kaft, oorspronkelijk donkerblauw van kleur met goud-opdruk. Afmetingen circa 20,5 x 15,5 cm. De achterzijde is blanco. Prijs per deel: 35 cent

De platen in deze boekjes zijn met enkele uitzonderingen in hoogte geüniformeerd op circa 82 mm, waardoor de breedte dus sterk varieert. Plaat 46 en 47 van deel 1, en plaat 11, 29, 32, 47 en 72 van deel 2 zijn lager omdat ze anders in de breedte buiten de bladspiegel zouden steken. Deel I bevat 11 kleurenplaten en deel II 12.

De plaatjes zijn per deeltje afzonderlijk genummerd 1 – 72, voorafgegaan door D.M. (Duryea Maizena) voor deel I en door M.W. (M. Witsenburg) voor deel II. Op de achterzijde van de platen is onder de titel van het album nog een nummer afgedrukt; dit is het catalogus-nummer van het Rijksmuseum.

WITS04
Rijksmuseum Amsterdam. II
Oude Meesters

Rijksmuseum Amsterdam. II Oude meesters. Aangeboden door de Fa. M. Witsenburg Jr. Amsterdam. (1910)

72 genummerde plaatjespagina's plus een titelblad en een inhoudsopgave achterin. 72 platen om in te plakken, 1 per pagina.

Dit deel heeft op de voorzijde een vlag met de opdruk STANDAARD, die staat voor de Standaard Patent tarwebloem waarbij de plaatjes voor dit deel verstrekt werden.

De plaatjes zijn in elk deel afzonderlijk genummerd 1 – 72. Zie verder bij deel I.

Plaat 46 van deel I, "De schuttersmaaltijd" van Bartholomeus van der Helst, siert verkleind ook de omslag van deze twee albums.

WITS05

**Rijksmuseum Amsterdam. I
Moderne kunst**

*Rijksmuseum Amsterdam. I
Moderne kunst.
Aangeboden door de National Starch
Co. New-York. Agenten voor Neder-
land & Koloniën Fa. M. Witsenburg Jr.
Amsterdam. (1912)*

72 genummerde plaatjespagina's plus een titelblad en een inhoudsopgave achterin. 72 zwart-wit platen om in te plakken, 1 per pagina.

De twee delen Rijksmuseum Moderne kunst zijn in elkaar gespijkerd (zie de toelichting op pagina 6 hierna) met omgeplakte kaft.

Afmetingen circa 24 x 15,5 cm. De achterkant is blanco. De kaft van deel I is lichtgrijs met donkerblauwe opdruk.

De plaatjes zijn per deeltje afzonderlijk genummerd 1 – 72, voorafgegaan door D.M. (Duryea Maizena) voor deel I en door M.W. (M. Witsenburg) voor deel II. Op de achterzijde van de platen is onder de titel van het album nog een nummer afgedrukt; dit is het catalogusnummer van het Rijksmuseum (ook in de inhoudsopgave vermeld).

WITS06

**Rijksmuseum Amsterdam. II
Moderne kunst**

*Rijksmuseum Amsterdam. II
Moderne kunst.
Aangeboden door de Fa. M.
Witsenburg Jr. Amsterdam. (1912)*

72 genummerde plaatjespagina's plus een titelblad en een inhoudsopgave achterin. 72 zwart-wit platen om in te plakken, 1 per pagina.

De kaft van deel II is grijsgroen met donkerblauwe opdruk.

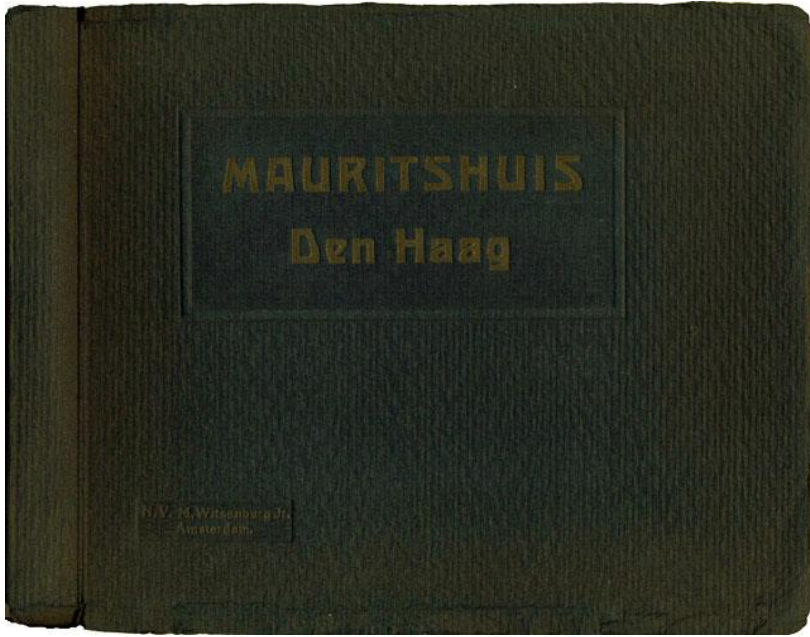
Zie verder bij deel I.

Net als bij de twee albums van het Stedelijk Museum hiervoor, ontbreekt de echte moderne kunst van rond de eeuwwisseling volledig in deze twee albums. De getoonde "moderne" kunst is overwegend zeer traditioneel en veel van deze kunstenaars – zoals de hiernaast afgebeelde – zijn inmiddels vergeten.

*"Karretje"
Anton Mauve*

Anton Mauve was een zeer populaire kunstenaar, waarvan tot in de veertiger jaren in veel huiskamers ingelijste kleurenreproducties hingen.

WITS07

Mauritshuis Den Haag

Mauritshuis Den Haag. Aangeboden als premie op hare artikelen tarwebloem en haveremout onder het handelsmerk Standaard door de N.V. M. Witsenburg Jr. Amsterdam. (1914)

72 genummerde plaatjespagina's met elk een zwart-wit plaat, plus ongenummerd titelblad en 4 pagina's inleiding voorin, en 2 pagina's inhoudsopgave achterin.

Kenmerken

Dit boek is weer groter dan de vorige (24 x 19 cm) en de slappe kaft met grove jutepersing en goudopdruk steekt nog verder buiten de bladen uit, waardoor de randen flink kneuzen. Verder is het weer in elkaar geniet met omgeplakte kaft.

De vrij stijve bladen zijn van oorsprong donker grijsbruin, maar ze verbleken tot lichtbruin. De schilder en de titel van het schilderij is onder elk plaatjeskader afgedrukt. Het nummer van de plaat (of plaatjespagina) staat in de bovenhoek, maar is door de lichte blauwgrijze kleur slecht te lezen. De inhoudsopgave geeft nog een tweede nummer, dat is het catalogusnummer van het Mauritshuis.

De platen zijn wat doffer afgedrukt dan in de vorige albums, wat te meer opvalt door de witrand. Ze zijn alle geüniformeerd naar 10 cm in de hoogte. Op de achterkant staat bovenaan het nummer en de titel en het catalogusnummer van het Mauritshuis, en verder wordt de hele achterkant in beslag genomen door de mededeling dat het een premie is, verstrekt door Witsenburg.

De platen zijn doorlopend genummerd 1 – 72.

Inhoud

Het album begint met 4 pagina's inleiding door Carel Lodewijk Dake Sr., een Vlaamse kunstenaar die in 1890 hoogleraar werd aan de Rijksacademie in Amsterdam. Na een uiteenzetting over de reclamekunst verhaalt hij de geschiedenis van de schilderijencollectie van het Mauritshuis, die begon bij prins Maurits als gouverneur van Brazilië.

Dake heeft voor de platen in dit album een keuze gemaakt uit de in december 1913 verschenen catalogus van Hollandse en Vlaamse meesters en enkele werken van Holbein, Tischbein, Murillo en enkele onbekende grootheden.

“De affichekunst heeft tijden van ongekenden bloei gehad en groote kunstenaars hebben het niet beneden zich geacht biljetten ter aanprijzing van koffie, thee en kruidenierswaren te teekenen.

De firma N.V. M. Witsenburg Jr., den weg der reclame volgend, geeft aan de verbruikers van haar artikel dit kunstalbum cadeau, dat een zeventigtal verdienstelijke reproducties van schilderijen uit het Haagsche Mauritshuis bevat, niets vertelt van de merites van de koopwaar, die de firma levert, doch slechts bescheidenlijk haar naam even bij hare cliëntèle in herinnering brengt.”
C.L. DAKE

*Plaat 1.
Rembrandt.
De anatomische les.*

Omdat de zachte ijzeren nietjes letterlijk te kort schoten, werden de meesters uit het Rijksmuseum aan elkaar gespijkerd met duimse kopspijkers.

